

**MEDALION
TRAIAN
CHELARIU**

(21. VII. 1906 – 04.XI. 1966)

**O sută de ani
de la naștere**

„Iată un jurnal tipic maioreșcian, la exact un secol după celelalte *Însemnări zilnice*: cotidian, minuțios, precis, plin de detalii, documentar, ‚neliterar‘. Traian Chelariu n-a pregetat să înregistreze absolut tot ce i s-a întâmplat între anii 1956 și 1960, a notat informații, date, nume, liste, făcând practic o rafiografie a vieții unui intelectual și scriitor ‚epurat‘ de regimul comunist (care-și câștigă existența făcând dezinfecții și deratizări sau, după o relativă reabilitare – în termenii epocii! – predând, de exemplu, aritmetica la clasa a cincea, deși este profesor de filozofie și literatură sau traducând, stilizând, redactând pentru edituri texte în care numele său nu apare). Uimitoare este sinceritatea acestor pagini. Ca și tonul normal, fără revolte inutile, fără strigăte de disperare, dar și fără definitivă resemnare. Jurnalul lui Traian Chelariu este un document – factual și moral – excepțional.”, va scrie Nicolae Manolescu în scurta prezentare făcută jurnalului lui Traian Chelariu, *Strada Lebedei no. 8, Pagini de Jurnal*, prefațat de Mircea A. Diaconu și publicat de Editura Paideea în anul 2002.

„Dar cine este Traian Chelariu?!”, bănuiesc că vă întrebați acum și dumneavoastră, cititorii revistei *Conexiuni*, îngânându-l fără să vreți pe Mircea A. Diaconu care în prefața volumului de eseuri *În căutarea Atlantidei* al aceluiași autor, continua: „Iată o întrebare deloc întâmplătoare și nici măcar retorică...”

Traian Chelariu s-a născut la 21 Iulie 1906, la Hatna-Dărmănești, județul Suceava. Scrie din timpul liceului (*Aron Pumnul*, Cernăuți 1919-1926). Își ia licența în filozofie, cu *Magna cum laude* (1930), la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din Cernăuți. Este trimis în Franța la

„Școala Română” (1931-1933) și apoi la „Școala Română” din Roma (1933-1934), unde-și definitivează teza *Teoria istoriografiei la Benedetto Croce în lumina teoriilor contemporane, cu privire la filozofia duratei a lui Bergson*. Îi apare în țară primul volum de versuri (1933), *Exod*, elogiat de multe nume ale criticii literare de atunci, printre care și Perpessicius. Se reîntoarce în țară (1934).

Publică *Proze pentru anul inimii* (1934), *Zaruri* (1936), *Casă pe nisip* (1937), atrăgând atenția unor critici de seamă precum G. Călinescu, Vladimir Streinu, Octav Șuluțiu, Ovidiu Papadima sau Perpessicius. Susține doctoratul (1937) cu teza *Aspecte finaliste și biologice în pozitivismul lui David Hume*. Colaborează la „Gândirea”, „Revista Fundațiilor Regale”, devine redactor șef al „Universului Literar”. Este asistent la Catedra de psihologie și logică la Iași, Cernăuți, și apoi la București, unde se stabilește în 1940, după ocuparea Basarabiei de către ruși. După venirea comuniștilor la putere (1947) i se ia complet dreptul de a mai profesa în învățământ, nu numai lui, dar și soției, amândoi ajungând, pentru aproape zece ani, muncitori necalificați: fostul asistent, doctor

în piese de teatru (Teatru, 1976), nuvele (*Necunoscuta*, 1972), eseuri și aforisme (*În căutarea Atlantidei*, 1989), și pagini de jurnal (*Zilele și umbra mea*, *Pagini de Jurnal*, 1976). „Dacă mă zbat acum pentru Traian, este că a murit cu un dor neîmplinit, cu o pasiune a vieții nerealizată... Toți îmi spuneau că sunt nebună, dacă cred că după 25 de ani de înmormântare îl voi putea dezgropa și edita... Din anul 1968, până în 1976 (când am plecat din țară), zi de zi, clipă de clipă, bătaia inimii și a pleoapelor nu a fost decît pentru Traian. Am făcut totul, nici bine și nici rău, după cum m-am priceput, curat și cinstit, cum am putut...” mărturisește ea în nenumărate scrisori.

„Iubește-ți destinul!” spune Traian Chelariu cu fiecare clipă a vieții lui, îngânat de Victor Petrini, binecunoscutul erou născut sub pana lui Marin Preda în romanul *Cel mai iubit dintre pământeni*, al cărui model, fără nici o îndoială, a fost. „Iubește-ți destinul!” spune Traian Chelariu, căci dacă „dragostea nu e, nimic nu e!”, se aude ecou Victor Petrini rezonându-i destinul cu propriu-i destin. „Existența omului n-are sens.. în afara mitului fericirii”, „chiar dacă mitul imprimă destinului...un curs tragic”, afirmă Eugen Simion în prefața volumului lui Marin Preda greșind, dar greșind poate datorită existenței unui altfel de obroc așejat în acel moment peste lumina țării întregi; greșind, pentru că în cazul mult prea multor intelectuali ai României de după război nu mitul a fost de vină, ci brutalitatea bestiei umane ascunsă sub zâmbetul măștilor unei șleahțe de oameni ticăloși. Și după ce au trecut atâția ani de la dezgroparea „de sub obroc” a vieților atâtor intelectuali trăite într-un „mitul fericirii”, fără de care „existența omului n-are sens”, nu credeți că am putea da și mai mult sens întregii noastre existențe românești dacă am dezgropa de sub alte feluri de obroace miturile, încă fericite, ale celor care au considerat toată viața lor netrebnică și nelegiuită că viața, viața în general, nu are nici o valoare?

Șerban CHELARIU